

Ennek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

25. szám.

Debrecen, 1929 június 22.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Prédikálás és adminisztrálás.

Milyen két különböző dolog! Külön-külön isteni adomány s tehetség kell hozzá. A falusi lelkipásztorban jó volna, ha mindkettő megvolna. De hányszor van, hogy a jó igehirdető a lehető legrosszabb adminisztrátor és viszont!? Amennyire én megítélhetem, úgy látom, hogy nagyon sok helyen nem az ige hirdetése körül, hanem az adminisztráció körül van a baj. Világosabban: Sokszor azért tartanak rossznak valamely papot, mert adminisztrálnia is kell és sokszor még a jó adminisztrátort is rossznak tartják a hívei, mert adót kell vetnie, gondnokot és presbitériumot kell számoltatnia, felsőbb egyházi és világi hatóságok határozatait, utasításait és rendeleteit kell végrehajtania, rendetlenkedőket és gonoszul élőket kell megdorgálnia stb. stb.

Milyen paradicsomi állapotnak tűnik fel előttünk, ha halljuk, hogy a hollandus paptól első sorban azt kívánják meg, hogy szerdán fogjon hozzá a vasárnapi prédikációja elkészítéséhez s a hét végén adja nyomdába. Vasárnap olvassa fel, vagy adja elő a templomban és istenitisztelet után osztassa szét a hívek között. Az egyház gazdasági ügyeit pedig intézi a gazdasági tanács, mert a presbitériumnak s a lelkésznek az ottan nem elsőrangú kötelessége és feladata.

Nagyobb városi helyeken, ahol a lelkészek nagyrésze mentesítve van az adminisztrációval kapcsolatos sok-sok irkafirkától és a hívekkel az anyagi ügyek miatti összetűzésektől, nálunk is vannak szeretettől és tisztelettől körülvelt lelkipásztorok és ezek éppen azért tudják is jó dolgokra rávenni híveiket, akik aztán rendszeresen adakoznak is — egyik-másik helyen többet, mint az egész évi összes egyházi adójuk —, de nekem szomorú tapasztalatom az, hogy egyes, igen nagyszerű kivételektől eltekintve, az egyszemélyben predikátor és adminisztrátor papok egy része, különösen az újabb generációból, inkább megvált parókhijától és tanári, vagy vallástanítói kathedrát, vagy egyéb egyházi szolgálatot vállalt, mert az adminisztráció talán tönkretette, vagy megölte volna őket!...

Távol legyen, hogy az egyházi adminisztrációt hiábavaló és felesleges dolognak tartanám, hiszen

nagyobb közületek s szervezetek, jogi-személyek anélkül nem lehetnek meg, csak azt szeretném hangsúlyozni, hogy nagyon keserves dolog az azoknak, akiknek ahhoz tehetségük, hajlamuk és kedvük nincsen.

Például én már hallottam olyan jó igehirdetőről, aki egész éven át nem íratott presbiteri gyűlési jegyzőkönyvet és több évről nem készített gondnoki számadást, mert az rettenetes volt az ő számára, inkább fizette a bírságokat és én nem tudok rá követ dobni, épúgy, mint a nyelvmesterre, vagy hegedűművészre azért, ha nem ért az ács-, vagy kőművesmunkához!... Ezzel ismét nem akarom lebecsülni ezeket a derék és hasznos mesterségeket.

A szekták predikátorainak például szerencsésük az, hogy nem kell adminisztrálniuk.

Lehet, akadnak, akik elhiszik nekem, hogy a tanítók és lelkészek között is néhol azért van baj, mert a lelkészeknek a tanítók dolgában is sokszor kell adminisztrálniuk és mert mindnyájan gyarlók vagyunk.

Tudom, hogy a legfőbb orvosság az lenne, ha a Krisztus Lelke lakoznék mi bennünk, de én azt hiszem, hogy, mint az Írás mondja, a Léleknek különböző adományai vannak és más adomány a prédikálás és más az adminisztrálás. Talán nem is nagyobb egyik, mint a másik, de mindegyik nincs meg mindenkinben és azért míg egyházi életünkben történik valami ebben a kérdésben, tüdjük el egymást szeretetben.

Szamoskér.

Kósa Béla.

Beszámoló a Kollégium évéről.

Visszatekintve záródó tanévünk folyására, mindenekelőtt azoknak a veszteségeknek érzése elevenedik meg lelkünkben, amelyek kollégiumunkat kiváló embereiben érték. Június hó 3-án meghalt Nagy József, nyugalmazott kir. pénzügyigazgató, a debreceni egyházközség főgondnoka, aki kollégiumunk szervezeténél fogva ebben a minőségében az 1921. év óta kollégiumunknak is helyi gondnoka és gazdasági tanácsának elnöke volt. A leg súlyosabb gazdasági viszonyok között, amikor az ország összeomlásával kollégiumunk anyagi hely-

zete is válságba jutott, szakértelmével, az ügyek vezetésében kifejtett erélyével és az iskola szerepétől áthatott buzgóságával igen értékes szolgáltatásokat tett kollégiumunknak. E szolgálataival kiérdemelte nagyrabecsülésünket, jellemének puritánságával és az emberek iránt tanúsított jóakarásával pedig megnyerte szeretetünket is.

A másik nagy veszteségünk, amely különösen kollégiumunk szellemi és erkölcsi életét érinti, *S. Szabó József* gimnáziumi igazgató, c. főigazgató nyugalomba vonulása. 35 évet töltött kollégiumunk szolgálatában, előbb a classica philologiai, majd a vallástani tanszéken, az utolsó hét és fél év alatt pedig mint a gimnázium igazgatója. Istentől megáldva az értelmi és cselekvő erőnek és a szívbéli jóságnak harmoniájával, megáldva az ékesszólásnak adományával is, mint tanár és mint igazgató, tanítványaira és tanártársaira való üdvös hatásával hivatásának magaslatára emelkedett. A tanári hivatásnak egy normális ember erejét kimerítő betöltése mellett ő még egy másik embernek a munkáját is teljesítette széleskörű egyház- és tanügytörténeti, irodalomtörténeti, társadalmi, főképp tanügyi társadalmi munkásságával. Az ő lelkes buzgalma alkotta meg egy évvel ezelőtt a kollégium diákszövetségét is, amely hatalmas erőket van hivatva a kollégium szolgálatára egyesíteni. Nevét a történelem minden időben a kollégium legnagyobb tanárai között fogja említeni. 67 éves kora mellett is birtokában van testi és lelki ereje teljességének és sem ő maga nem kívánt megválni az iskolától, sem az iskola nem akarta őt elbocsátani. Az állami törvény bürokratikus szellemű alkalmazása fosztotta meg tőle kollégiumunkat. A szellemi értékekkel való ez a pazar gazdálkodás is Trianonnak az átka, amely az ifjabb nemzedék elhelyezkedését annyira megnehezítette, hogy az államkormány kénytelennek érzi magát a különben teljes értékű legkiválóbb erőket is nyugdíjazni, ha a teljes nyugdíjra jogosító időt elérték, azért, hogy a fiatal erőknél helyet biztosítson. Szabó József főigazgató úr azonban így sem válik meg végkép kollégiumunktól, mert ide köti őt a lelke, és ennek a lelki kapcsolatnak az áldásait bizonyára ezután is élvezni fogja kollégiumunk. Adja Isten, hogy még évek hosszú során át élvezhesse!

A megüresedett gimnáziumi igazgatói állást az egyházkerületi közgyűlés *dr. Bessenyei Lajos* tanárral töltötte be, Szabó József tanári katedrájára pedig *Kornya Sándor*, derék fiatal tanárt választotta meg. Dr. Bessenyei Lajos nemcsak gimnáziumi tanári karunknak, hanem az egész magyar középiskolai tanárságnak is kiváló tagja. Az ő személyében minden biztosíték megvan arra, hogy ezt a nagy felelősséggel terhes állást méltóan be fogja tölteni.

Annál a történelmi kapcsolatnál fogva, amely kollégiumunkat Debrecen városához köti, meg kell emlékeznem arról a változásról is, amely a múlt év végén a város polgármesterének személyében történt. *Dr. Magoss György* polgármester nyugalomba vonulván, a közbizalom *dr. Vásáry Istvánt* ültette a polgármesteri székbe. Dr. Magoss György

nemcsak a város fejlesztése körül szerzett elévülhetetlen érdemeket, hanem kollégiumunkat is örök hálára kötelezte a kollégiumunk és annak itjúsága iránt tetteiben megnyilvánuló jóakarásával. Egyebek közt a város által a kollégium részére biztosított fenntartási hozzájárulásnak 100%-os valorizálása is az ő polgármesterségéhez fűződik. Ezért a kollégium nevében mély sajnálattal búcsúztunk el tőle, mint polgármestertől. De nem búcsúztunk tőle, mint egyházi életünk egyik vezérferfiától, aki ebben a minőségében még kollégiumunknak is hivatva van értékes szolgáltatásokat tenni. Erre való készségét már is megmutatta egyebek közt azzal is, hogy a kollégium diákszövetségének elnöki tisztét elfogadta és a szövetség munkájának böles irányításában nagy buzgóságot tanúsít.

Másfelől igaz örömmel siettünk köszönteni új méltóságában *dr. Vásáry Istvánt*, aki épen úgy, mint dr. Magoss György, kollégiumunknak volt kitűnő növendéke s aki kollégiumunkhoz való viszonyában is méltó utóda a polgármesteri székben kiváló elődjének. Hogy mennyire az, erre jellemző az üdvözlésünkre adott válasza. „A sok üdvözlés, között — úgymond — amellyel most elhalmoznak legkedvesebb nekem az édesanyámé és a kollégiumé, az én második édesanyámé.“

A kollégium kötelékéből még a tanév második hónapjában megvált *dr. Kállay Kálmán* lelkész-képzőintézeti tanár, akit a Kormányzó Úr Öfömlésége a Tisza István tudomány-egyetem ösztöndíj-írásmagyarozati tanszékére ny. rendes tanárrá kinevezett. A napokban pedig megtörtént ugyan ezen egyetem újszövetségi írásmagyarozati tanszékére *dr. Erdős Károly* lelkész-képző intézetünk igazgatójának kinevezése is. Dr. Erdős Károly 15, dr. Kállay Kálmán 5 és fél évig szentelte kiváló képességét és tudását lelkész-képzőintézetünkben a hittanhallgató ifjúság vezetésének. Megérdemelt előmenetelükön annál nagyobb az örömünk, mert mint egyetemi tanárok is kipróbált erejükkel és hűségükkel egyházunk érdekét fogják szolgálni.

Tanítóképzőintézetünknek érzékeny veszteséget jelentett *dr. Székely Győző* állami gazdaságtanár eltávoztása, akit a földművelésügyi miniszter áthelyezett a hajdúdorogi gazdasági iskolához igazgatóul s helyébe *Sebeők István* kehidai gazdasági iskolai tanárt nevezte ki. Dr. Székely Győző hét éven át működött itt odaadó buzgalommal, s a gazdaságtan elméleti és gyakorlati tanításában kiváló eredményt mutatott fel.

Kollégiumunk *gazdálkodásának* ezévi eredményéről a még csak ezután elkészítendő számadás fog tájékoztatást nyújtani. De a jövő évre már elkészült költségvetés is elég tiszta képet ad kollégiumunk gazdasági helyzetéről. Ez a kép pedig elég vigasztalan, mert világosan mutatja, hogy a kollégium anyagi erőforrásai már a közel jövőben elégtelenek lesznek a szükségletek fedezésére. A jövő évi költségvetés a közszükségleti pénztárnál mintegy 72,000 P fedezeti hiányt mutat, a nagy könyvtár pénztáránál pedig 3793 P a hiány, amely megint csak a közszükségleti pénztár hiányát növeli. Ezt a nagy hiányt még talán fedezni fogja a tiszta-

dadai földbirtok haszonbérhátralékából remélt bevétel, de ez csak egy évre odázza el a pénzügyi egyensúly felbomlását. A többi, különös rendeltetésű pénztárnál több-kevesebb fedezeti többlet mutatkozik. Egyensúlyban van a tápintézeti pénztár költségvetése is, de ennek az az oka, hogy ezt a pénztárt az egyházkerület pénztára évi 10,000 P-vel, a kollégiumi közszükségleti pénztára pedig 7,700 P-vel támogatja.

Ennek a pénzügyi hanyatlásnak az okai eléggé ismeretesek: a Kollégium pénztőkéjének megsemmisülése, 10 és fél millió korona névértékű hadikölcsönkötvényeinek elértéktelenedése, a búzaértékben megszabott földhaszonbérének és magának a búza értékének is nagymértékű alább szállása, egyéb vonatkozásban a drágaság növekedése és a szükségleteknek a haladó élet és fejlődés követelése emelkedése.

Az egyházkerületi közgyűlés bizottságot küldött ki a kollégiumi gazdálkodás alapos megvizsgálására és a fenyegető veszedelem elhárítása módjának megkeresésére. Vajha siker koronázná a bizottság nehéz munkáját!

Ebben a vigasztalan helyzetben érte egyházkerületünket az a kellemetlen meglepetés, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az egyházkerület ellen pört indított annak a 70,000 koronás évjáradéknak a valorizálása iránt, amelyet az egyházkerület az egyetem theologiai tanárainak fizetéséhez való hozzájárulás címén vállalt s amelynek fedezésére annak idején a Kollégiumnak úgynevezett egyetemi pénztárát jelölte ki. Ennek a követelésnek az érvényesítése, a hadikölcsönkötvények valorizálása nélkül, Kollégiumunk gazdasági helyzetének teljes összeomlását vonná maga után. Egyházkerületi közgyűlésünk megbizta elnökségét, hogy a miniszter urat a Kollégium helyzetének feltárásával bírja rá keresetének visszavonására. A legjobb reménnyel nézhetünk e lépés sikere elé, mert a kereset megindítását nem a miniszter úr, hanem a hivatalnoki túlbuzgóság tényének kell tekintenünk. Lehetetlennek tartjuk ugyanis, hogy a miniszter úr, aki kultúránk fejlesztésében eddig sohasem tapasztalt arányú tevékenységet fejt ki, aki a felekezeti oktatásnak és nevelésnek állami szempontból való fontosságát szóval és tettel hirdeti, aki a szegedi egyetemen protestáns tanárok által betöltött három, úgynevezett világnézeti tanszék mellett felekezeti érdekből párhuzamos tanszékeket szervezett s ezekre a pályázatot már meg is hirdette, lehetetlennek tartjuk, hogy a miniszter úr magára venné a felelőséget egy olyan ősi kultúrintézménynek életkép telenné tételéért, amely ha református jellegű is, nemcsak a reformátusok, hanem az egész magyarság kultúráját szolgálta századokon keresztül és szolgálja ma is.

E beszéd keretében nem térhetek ki a tanév történetének és az egyes tagozatokban folyt nevelő és tanító munkának részletes előadásra. Csak lehető rövidséggel egyes mozzanatok érintésére szorítkozom.

A *tanítóképző-intézet* igazgatója gondos részletességgel kidolgozta a Kollégiumi polgári fiúiskola

szervezésének tervét s az egyházkerületi közgyűlés intézkedett, hogy a jövő tanév kezdetével a polgári iskola első osztálya megnyitassék. A tanítóképző-intézetben minden tanuló köteles havonként egyszer gőzfürdőbe menni tanári felügyelet alatt, az igazgatótól megállapított rend szerint. Az igazgató igazgatói működése 15. évének betöltése alkalmából folyó évi január elején mind a tanári kar, mind az ifjúság melegen üdvözölte.

A *gimnáziumban* ebben a tanévben az V. osztály mellett párhuzamos szakasz nyitott, a jövő tanévben pedig a VI. osztály is két párhuzamos szakaszra osztatik. A tanári kar Nyáry Béla tiszteletére abból az alkalomból, hogy tanári szolgálatának 25 évét betöltötte, október hó 9-én bensőséges jubileumot rendezett, nagy számú közönség és az ifjúság részvételével. A ünnepélyen Főtisztelt Püspök úr is képviseltette magát.

A *lelkészképző-intézet* növendékei amellet, hogy tanulmányi kötelezettségeiknek eleget tettek, nagy buzgósággal részt vettek a város külső területein folyó belmissziói munkában, valamint a Hittanszaki Önképző Társulat, a Hittanszaki Segítőegyesület és a Kántus munkájában is. A lelkészképző-intézet újraszervezése abból az alkalomból, hogy mindkét rendes tanára kineveztetett az egyetemre, folyamatban van.

A *tanárképző* 28 növendéke tanulmányi kötelezettségeinek szintén eleget tett. Az illető egyetemi tanárok véleménye szerint tanárképzőnk növendékei a bölcsészethallgatók között a legkiválóbbak. A húsvéti szünidő alkalmával 11 latin és görög szakos jelöltünk dr. Bessenyei Lajos szakavezető tanárral majdnem négy hétre terjedő tanulmányútát tett, fejenként 500, összesen 6000 pengő költséggel Görögországban. A nyári szünidő alatt pedig 10 modern nyelvi szakos jelöltet külföldi tartózkodásra küldünk a német és francia nyelv gyakorlati elsajátítása végett, egy magyar szakos jelöltet pedig Finnországba a finn nyelv megtanulására, összesen 6400 pengő segéllyel.

Hogy a tanárképzőben ez idő szerint ideiglenes megbízással működő 3 gimnáziumi tanárt állandósíthassuk és egy történelmi tanszéket is rendszerezthesünk, az egyházkerület határozatából az egyházkerületi elnökség megfelelő államsegély folyósítása iránt folyamodott a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úrhoz. A miniszter urnak nem volt elvi kifogása a rendes tanszékek tervezése ellen, de a kért államsegély költségvetési biztosítását nem vállalta, mert újabb terhek vállalása a jelenlegi helyzet szerint a költségvetés egyensúlyát veszélyeztette volna. Az államtitkár úr azonban ezt megelőzőleg a Püspök úrhoz írt félhivatalos levelében az államsegély megadását a következő költségvetési évtől kezdődőleg kilátásba helyezte.

Az internátusi és konviktusi kedvezmények mellett *segélyben* részesültek a kollégiumi tanulók, ideértve a kollégiumi internátus kötelekébe tartozó egyetemi hallgatókat is, a Baltazár amerikai alapítványból 6400 pengővel, a város által adott segélyből 5600 pengővel. Ezenkívül az egyetemi diákjóléti bizottság több egyetemi hallgatót a vallás-

és közoktatásügyi miniszter adományából részint 1740 pengő pénzsegélyben, részint értékes ruha-segélyben is részesített, a gimnáziumi és tanító-képző-intézeti tanulók pedig kollégiumi alapítványokból és egyesek adományából 2050 pengő segélyt kaptak.

Általában a *tanítás és nevelés munkája* ebben az évben is a Kollégium hagyományos szellemében folyt. Mindegyik intézet nagy gondot fordított az értelmi nevelés mellett a vallás-erkölcsi és hazafias érzület ápolására, valamint a testi nevelésre is. A tanulmányi eredmény és a fegyelmi állapot teljesen megnyugtató. Az ifjúság szorgalma és erkölcsi komolysága mellett ez az eredmény elsősorban a tanár urak fáradhatatlan buzgóságának és a kor színvonalán álló tanító és nevelő eljárásának köszönhető. A tanári kar több tagja iskolán kívüli munkásságával is hozzájárult Kollégiumunk jó hírnevének emeléséhez, részint az egyetemen és tudományos társaságokban kifejtett működésével, külföldi tanulmányozásával, részint irodalmi tevékenységével és ismeretterjesztő előadásaiival.

Mindent összevéve, örömmel megállapíthatjuk, hogy Kollégiumunk ősi hagyományaihoz híven ez évben is becsületesen megtette kötelességét a nemzeti kultúrával szemben.

Hogy ezt megtehette, ezért az elismerés és hála mindennekfelett az egyházkerületet illeti, amely féltő gonddal vigyáz Kollégiumunkra, dicsőséges multunknak e drága örökségére.

Karai Sándor
kollégiumi igazgató.

Dr. Baltazár Dezső püspök beszéde a Kollégium évváró ünnepélyén 1929. évi június hó 13-án.

*Méltóságos Kollégiumi igazgató Úr!
Tekintetes Tanári Testületek!
Nemes tanuló ifjúság!*

Mindenekelőtt a kollégiumi igazgató úr szíves üdvözlő szavaiért mondok úgy a magam, mint Elnöktársam Ő Nagyméltósága nevében hálás köszönetet. A köszönethez viszont való üdvözlést és áldáskívánást kapcsolok annak a jóleső elismerésemnek nyomatékos kijelentése mellett, hogy Karai Sándor igazgató úr Ő Méltóságának kezében az elmúlt tanév folyamán is nagyon jó helyen volt az irányítás kormányrúdjá. A kormányrúd erős és egyenes tartásában segítségére voltak hivatott vezértársai: az igazgató urak. Viszont szomorúság árnyazza be a lelkemet, ha reá gondolok, hogy gyönyörű főgimnáziumunk kötelességteljesítésben, élettisztaságban, páratlan, apostoli buzgóságban lánglelkű igazgatójától, S. Szabó József Ő Méltóságától búcsúznunk kell. Érdemei történelmi magaslatra nőttek. Azok közé a történelmi értékek közé tartozik, akiknek érdeme alapkövein a debreceni Kollégium nagysága szilárdá, díszessé épült. Szelidségében is imponáló nagyságának emlékét áldóan őrizzük meg. Megérdemelt nyugalomába szeretetünk, áldásunk kíséri.

Az elmúlt tanítási esztendőre visszatekintve, meglepéssel állapíthatom meg, hogy a Kollégium összes tagozatainak tudományos életében, mind a tanárok, mind a tanulók munkáját tekintve, a lehiggadás, a haladás és szilárdulás kétségtelen jelei gyönyörködtetnek. Ez a jelenség annyival inkább érdemes a dicséret elismerésre, merthiszen az anyagi gondok, a súlyos életviszonyok mind a tanár urak, mind az ifjúság oldalán indokul szolgálhatnának a munka sikerét gátló elkedvetlenedésre is. Hogy ennek az elkedvetlenedésnek az eredményben semmi nyoma sem látszik, az azt mutatja, hogy a lélek égre vívó ereje győzelmesen uralkodik a test felett. Uralkodjék is.

Az anyagi gyötrődés szürke, hétköznapi martíromságainak azonban véget kell vetni. Véget is lehet vetni, ha egyfelől a közoktatási kormány inkább a történelmi jogon szerzett régi intézmények megerősítésére, mint újabb s nem okvetlen szükséges intézmények létesítésére, inkább régi állások tisztaságára, mint proletáriátushoz vezető tömeges koldus állások kreálására fordítja az erőt; másfelől, ha mi is úgy alakítjuk át a Kollégium háztartásának életét, hogy anyagi erőnk lehető legnagyobb része a tanítás, nevelés közvetlen céljait szolgálja s ne fúvassék a levegőbe a felesleges méretű adminisztráció szóró-rostáin keresztül; de azáltal is segíthetünk, ha a több jogra érdemesített tanuló ifjúságot a saját maga kiszolgálásánál több kötelesség teljesítésére bírjuk.

Az én kezem állandóan kész segíteni, mert szeretem testvér-munkatársaimat: a tanárokat; szeretem fiaimat: a diákokat. Szeretem szellemi édes anyámat a Kollégiumot.

Mindnyájatoknak idvesség pihenést kívánok, testben-lélekben egyaránt.

Várjuk a vezéreket.*

Irta: Tukacs György newyorki lelkész.

Úgy tudjuk, hogy a júniusi bostoni presbyterianus világkonferenciára a magyar református püspöki kar is kiutazik Amerikába. Amikor meghallottuk ezeket a híreket, őszinte öröm s a boldogságnak nagyszerű érzése töltött el mindnyájunkat. A testvéri együttérzés ápolására s közös hitünk jeles demonstrálására nem is találhattak volna vezéreink alkalmasabb eszközöket. Új lendítőerőt kölcsönöz ez az amerikai magyarságnak. Új életet, új lelkesedést, új programot hoznak mindnyájunk számára.

Nem tudjuk, mik a közelebbi célok. Nem ismerjük azokat a terveket, amelyeket a magyar református püspöki kar ez alkalommal maga elé tűzött. Gondoljuk azonban, hogy legfőbb törekvésük az amerikai magyar reformátusság jó békességének az előmozdítására irányul.

* Kedves és érdemes ifjú munkatársunk e cikket azzal a megjegyzéssel közöljük, hogy álláspontja nem egyezik a miénkkel.

Otthon nagyon kevés azoknak a lelkészeknek a száma, akik behatóan ismerik az amerikai magyar református állapotokat. Többnyire csak levelekből, újságközleményekből alkotnak maguknak véleményt a mi itteni harcainkról. S amint én láttam, mindenki csak egyik oldalról ismeri életünket. Úgyszólván minden lelkészünknek van egy amerikai informátora s ennek a véleménye után igazítja saját meggyőződésének irányait is. Innen van az, hogy a hazai magyar református társadalom úgyszólván egyénenként más-más véleménnyel van rólunk.

Nem kívánom ez alkalommal ismertetni jelenlegi helyzetünket. Sokan és sokat írtak már erről. Csupán arra akarok rámutatni, hogy az Amerikában élő különböző magyar református egyháztesteket ma egy nevezőre hozni, a mai állapotok meghagyásával kibékíteni teljes képtelenség. Akik ezt akarják, azoknak halvány fogalmuk sincsen affelől a nagy elvi harc felől, amit mi itt vívunk. Nem lelkészeknek az okvetetlenkedése ez, nem is a kétféle körülmények között (becsatlakozottak és függetlenek) élő magyar református népnek a harca, hanem az amerikai magyarság élet-halál küzdelme.

Elmultak azok az idők, amikor a durvaság és személyeskedés volt az amerikai reformátusok harcának leghasználtabb fegyvere. Elmultak azok az idők, amikor bölcs „próféták” ideiglenes és múló tünetnek tartották ezt a küzdelmet. Mi tudjuk, hogy a mai helyzet mellett ez a harc addig fog tartani, ameddig két református él Amerikában.

A Konvent ebben a dologban mindig a legkényesebb problémáját látta. Egyszer sem mert hozzányulni. Egyszer sem foglalkozott még vele olyan behatóan, hogy gyökeres megoldást lehetett volna találni. Mind a két párt átírt, elpanaszolta keserveit, leszidta ellenfeleit. S a Konvent vagy hallgatott, vagy egy „pásztorlevelet” küldött a békekesség céljából a panaszkodóknak.

Nem hiszem, hogy akadt volna ember Magyarországon, aki az ilyen elintézkedések sikerében egyszer is bízott volna. S szerintem ez mérgecsigete el teljesen a helyzetet. Én tudom, hogy a háborús idők lezajlása után rengeteg gondja és baja volt a hazai egyetemes egyházunknak is. Tudom, hogy képtelenség lett volna a Konventnek minden figyelmét és erejét az amerikai magyarságra koncentrálni. Ám mégsem kellett volna a teljes közöny álláspontjára helyezkedni. Igaz, hogy a Konvent azt is mondhatta, hogy „ez már nem az én dolgom”... Mert a csatlakozottak nem tartoznak hozzám, mert átadtam őket az angoloknak, németeknek stb., stb. s a függetlenek ismét nem tartoznak hozzám, mert azok saját maguk intézik saját erejükből a dolgaikat. A logika azonban, ha törvényei és szabályai szerint bővül, csak logika marad. S ezen a nyomokon tovább-

menve, mi meg azt mondhatjuk, hogy a csatlakozottakat ti adtátok át idegen denominációknak s ezzel tökéletesen és végzetesen elhibázott „szanálási” művelettel ti tettétek indokolttá a függetlenek mozgalmát is. Ha tehát most ezek harcolnak éppen a Konvent szerződéses megegyezése miatt s ha minden bajnak a tiffini paktum az oka, sürgősen el kell rendelni ennek a paktumnak a gyökeres és alapos revízióját.

Ma már mindenki tudja itt is, ott is, hogy a tiffini végkiárusítás s magyar pénzen épült templomainknak, iskoláinknak, egyházi ingatlanainknak elidegenítése a legnagyobb ballépés volt, amit a Konvent csinált. Sokat szépít rajta ugyan az a körülmény, hogy egyetemes magyar református egyházunk akkor a legnehezebb helyzetben volt. Azonban tapintatos és előretekintő munkával a jobb megoldások nagy garmadából más választást is csinálhattunk volna.

Ma már csak a szomorú tények maradtak számunkra. A becsatlakozott egyházak képe egy csapásra mást mutat, mint a mi drága édesanyánknak, a magyarországi egyetemes egyháznak a képe. Minden kezd lassan-lassan „amerikai” lenni. A nyelv még él, hol alárendelt, hol mellérendelt viszonyban. De azok a drága örökségek, amelyeket magunkkal hoztunk, lassanként a feledés lomtárába kerülnek.

A magyar református nép mindig büszke volt arra, hogy papjait egyúttal vezéreinek, szellemi és erkölcsi irányítóinak is tarthatta. „Tiszteletes és tudós” volt a régi református lelkésztestület. Súlya, tekintélye és ereje volt minden lépésének, minden szavának. Tiszteletet parancsolt a pusztá megjelenése is. S ezek a dekórumok valósággal belegyökereszkedtek népünk lelkébe is.

Amikor amerikai magyar egyházaink Tiffin miatt belekerültek a könnyűvérű amerikai egyházak nagy szervezetébe, ezek a dekórumok is egyszerre másodrangú tényezői lettek az itteni magyar református egyházi életnek. Teljesen hiteles adatok szerint irhatom, hogy annak a száz gyülekezetnek, amelynek idegen egyháztestekbe kellett beolvadni, ma már alig 25 olyan papja van, aki magyar református lelkészi oklevéllel rendelkezik. A többi tanító, kivándorolt segédlelkész, két-háromévi „kiképzésben” részesült misszionárius. Ezek azonban a jobbak. Egész csomó olyan „lekipásztor” van közöttük, akik azelőtt korcsmárosok, telekügynökök, harangozók, bányászok, pékek, gazdasági ispánok voltak.

Ezt a züllési folyamatot is Tiffin indította meg. Mert az amerikai nem botránkozik meg az ilyesmiken. Ők nem tudják azt meg sem érteni, hogy miért fáj ez nekünk? Ők egyszerűen azt mondják, hogy ebbe nincsen semmi, minden embernek kell adni egy chancet, hogy boldogulhasson.

Ugyancsak Tiffin csinált a magyar vallásból valami szintelen érzelmi keveréket is. Ez sem nem magyar, sem nem amerikai. Valami olyan semleges ugarrá tette itt a magyar református életet, amelyről virágot szedni sohasem lehet, amelyre csak költeni kell, amelyért csak áldozni kell.

A függetleneknél is vannak bajok. De, ha nem volnának, el sem lehetne azt hinni, hogy ők függetlenek. Méltóztassanak elképzelni, hogy egy cent támogatás nélkül, egy centnyi rendelkezési alap nélkül belemenni egy olyan egyházi munkába, amelynek első pontja ez: „Élj meg egyedül a saját erődből s ne alázd meg magadat más népek előtt. Ne menj az angolhoz, a némethez, a hollandushoz, hogy itt vagyok én, a rongyos magyar, fogadj kegyelmedbe, mert én nem tudok a saját erőmből megélni.“

A függetlenek programja az egész Amerikában megértésre talált. Ezelőtt hét évvel két egyház kezdte meg. Ma már 17 egyház tömörült a zászló alatt. Sőt, büszkén mondhatjuk, hogy ma már alig van egyház, amelyik ne jönne át hozzánk, ha *vagyonát is* hozni tudhatná. De így is több olyan gyülekezetünk van, amelyik ott hagyta inkább templomát, kész parochiáját, csak hogy független lehessen.

Amikor a hazai Kossuth zarándokok itt jártak, megismerhettek bennünket. S bár már hazulról azzal a „tapintatos“ paranccsal indultak útnak, hogy nem kell igazságot adni egyik egyházi alakulatnak sem, távozásuk idején nem tudták tovább bírni magukban az igazság szavát. Éppen Debrecennek a képviselői s a református gócpontoknak a kiküldöttei voltak azok, akik azt mondták: „Ez az egyházi alakulat a jövő Amerikában. S minden erőnkkel azon leszünk, hogy az otthoniakat felvilágosítsuk a dolgok állása felől.“ Azóta kapjuk a leveleket s olvassuk azokat nagy lelki megnyugvással. Örömmel csak fokozza az a tudat, hogy világi emberek látták meg először a mi igazságunkat.

Ezeket kívántam elmondani most, amikor már útra készülnek a mi püspökeink. Fontosabb útra aligha készültek még. De útjuk csak akkor lesz történelmi jelentőségű, ha csomagjaikban olyan tervezetek lesznek, amelyek gyökeres revíziót hoznak a mi számunkra. Békéltető tárgyalások, szép beszédek mit sem használhatnak. Itt cselekedni kell. Mégpedig gyorsan és alaposan. Ehhez püspökeink nyilatkozataiból következtetve reményünk is lehet. S ha ez a reménység valóra válik, Magyar Amerikában egy szebb életnek, egy jobb életnek vetik meg a fundamentumát. Isten segítse ki őket békességgel s adja áldását nehéz munkájukra!

Halottaink

Dr. Boér Károly református lelkész, a Dóczi-intézet vallásánára, a debreceni református egyház presbytere, a 41-ik hadosztály volt táborigazgatója, a harctéren szerzett hosszú, de végtelen türelemmel és Istenben bízó hittel viselt betegségében életének 46-ik, boldog házasságának 20-ik évében június hó 16-án elhunyt. Temetése tisztelői, barátai, tanítványai nagy részvétele mellett június hó 18-án ment végbe. A Kossuth utcai templomban a gyászszertartást Baja Mihály lelkész végezte. A sírnál a vallásitanító lelkészek nevében Nagy István, vallásitanító lelkész, a polgári leányiskola nevében dr. Vekerdy Béláné, igazgatónő vettek búcsút a megboldogultól.

Mikes Ferenc kiskunhalasi gyógyszerész, életének 50-ik évében, Budapesten elhunyt. A megboldogult 1924-ben 10 millió koronás alapítványt tett a Kollégiumnál „Baltazár-magyar alap“ néven, végrendeletileg pedig *húszezer pengőt* hagyott a Kollégiumra. Ugyancsak végrendeletileg 160 pengőt hagyományozott a református, 80 pengőt a katolikus és 80 pengőt az izraelita szegények részére. Holttestét kívánsága szerint Debrecenbe szállították. Temetése június hó 18-án ment végbe nagy részvét mellett. A gyászszertartást dr. Baltazár Dezső püspök végezte. A sírnál Sípos Imre központi hivatali lelkész és Karai Sándor kollégiumi igazgató mondtak búcsúbeszédet.

Áldott legyen emlékezetük!

Különfélék

A Debreceni Református Lelkészi Kar június hó 14-én dr. Baltazár Dezső püspök elnöklése alatt értekezletet tartott. Az értekezlet tárgyai voltak az Országos Dalosversenyrendező Társadalmi Nagybizottság kérése, az ingyenes és a többi temetések rendezésének ügye.

A Dóczi-Intézet református leánygimnáziuma jólsikerült évzáró-ünnepélyt tartott június hó 16-án, délután 5 órai kezdettel, a „jutalomalap“ javára az intézet tornacsarnokában. Az ünnepélyen évzáróbeszédet Konez Aurélné igazgatónő mondott.

Huszonöt éves találkozó. A debreceni református tanítóképző-intézet 1904-ben végzett növendékei június hó 27-én tartják találkozójukat.

Ormós Lajos debreceni igazgatótanítót kartársai és iskolakörzete szolgálatának 25-ik évfordulója alkalmából szép ünnepély keretében, meleg ünneplésben részesítették.

Lelkészmeghívás. Az edelényi gyülekezet Gyülvész István ládbesenyői lelkészt, a juti gyülekezet Szatmár Albert ceglédi segédlelkészt hívta meg lelkipásztorául. Isten áldása legyen a pásztorokon és gyülekezeteken egyaránt.

A Dóczi-Intézet polgári leányiskolája tornavizsgáját szép eredménnyel június hó 16-án délután tartotta az intézet udvarán.

Az Árpád-téri templomnak Faragó István presbyter 10 énekeskönyvet adományozott gyülekezeti használatra. A jókedvű adakozót szereti az Isten.

Négy új tanítói állás szervezése van folyamatban a Dóczy-intézet elemi iskolájában. Valószínűleg az új állások meg szervezése még a nyár folyamán megtörténik, úgy, hogy az új tanítók már szeptember hóban meg is kezdenek a tanítást.

Közös bibliórát tartanak a nyár folyamán a debreceni bibliakörök az egyháztanácstermében minden szerdán délután.

A Debreceni Keresztyén Ifjúsági Egyesület június hó 16-án egész napos kirándulást rendezett a nagyceserei erdőben.

A Kecskeméti Kollégiumi Diákegyesület június hó 16-án tartotta évi közgyűlését a Tisza István-Kollégium dísztermében.

A Magyarországi Református Tanítók Országos Egyesülete július hó 2-án tartja tisztújító közgyűlését a Tanítók háza gyűléstermében Budapesten.

A Hajdúszoboszlói Tanítói Gyógyház július hó 1-én megnyílik.

Tízéves találkozó. A debreceni református tanítóképző-intézet 1918—19. tanévben végzett növendékei tízéves találkozójukat július hó 2-án tartják Debrecenben.

A szatmári Lorántffy Zsuzsanna Egyesület július hó 21-én, az öreg tanárok búcsúja alkalmából, az összes szatmári vendiákok és az egész magyar társadalom bevonásával nagyszabású társadalmi összejövetelt tart.

Szénlőri vizitot tartott Nagygyörgy Sándor kollégiumi szénior Dobrossy Béla esküdtfelügyelővel június hó 16-án Hajdúszoboszlón.

A gádorcsi református egyház templomát és paplakát június hó 16-án avatta föl dr. Baltazár Dezső püspök.

A makói öreg iskolának, a régi református algimnáziumnak 1874-ig volt tanítványai június hó 16-án, Makón találkozót tartottak.

Dr. Bessenyei Lajost, a debreceni református főgimnázium igazgatóját, tartalékos századost, a Kormányzó úr június hó 16-án vitézzé avatta.

Tanítványi hála. Pollák Illés budapesti ügyvéd, a pápai református főgimnázium 3 legjobb érettségét tett diákjának 300 pengőt adományozott, azzal a kikötéssel, hogy tanítói fiúk előnyben részesítendők. Egyben ígéretet tett, hogy míg él, ezt az összeget minden évben meg fogja küldeni.

A vadnai gyülekezet (felsőborsodi e. m.) egyhangú meghívással Orosz László putnoki segédlelkészt választotta meg lelkipásztorául. — A felsőborsodi egyházmegyében két év alatt 12 lelkészi állás töltetett be egyhangú meghívással.

A noszvaji gyülekezet templomi orgonájának beszerzésére özv. Lakatos Józsefné 7000 pengőt adományozott.

A szatmári elemi iskolákat gyermekparalízis miatt bezárták, így az évvégi vizsgák is elmaradtak.

A Vasárnapi Iskolai Szövetség ez évi nyári konferenciáját ismét Tahiban, július 17—30. napjaiban rendezi. Gazdag program, hitmélyítő, gyakorlati és elméleti előadások várják a résztvevőket. A tiszta erdei levegőben, rokon lelkekkel való baráti találkozás testi és lelki üdülést jelent. Jó ellátásról gondoskodás történik. Rendezési díj 2 pengő. Ellátási díj naponként 2 pengő. Jelentkezési határidő július 5. De akik vasúti kedvezményt óhajtanak, szíveskedjenek ezt július 1-ig bejelenteni. Részletesebb felvilágosítást ad a Vasárnapi Iskolai Szövetség titkára: Budapest, I. Somlói-út 70.

Vámosatyába (Bereg megye) káplánt elfogadnak július 1-től 80 pengő havi fizetés, stóla és teljes ellátás mellett. Balogh Sándor.

A Debreceni Keresztyén Ifjúsági Egyesület húsz éves fennállását ünnepli december hó folyamán.

A párisi magyar református misszió kis kétoldalas nyomtatott egyházi lapot ad ki havonta egyszer, amely által az egyház anyai szeretetébe akarja bevonni Franciaországba szakadt, a kommunizmus káros hatásának rendkívüli mértékben kitett, bányamunkás híveinket.

Leggazdagabbnak ígérkezik az összes nyári konferenciák között a balatonszárszói református főiskolás diák-gyűlés, mely július 2—7. között megy végbe. A gyűlés előadói és vezetői a következők: dr. Puky Endre a képviselőház alelnöke, dr. Tavaszy Sándor teológiai igazgató Kolozsvárról, dr. Enyedy Andor, miskolci lelkész, Vince Elek esperes, dr. Sebestyén Jenő teológiai igazgató, Bogdán Gyula, dr. Muzsnay László, Szőke Imre, Hegyi Sándor lelkészek, Dobos Károly országos titkár, Mr. Paul Black amerikai titkár, Veress Jenő táborigazgató stb. A konferencián a svájci diákmozgalom is képviselve lesz. Részvételi díj 13.— pengő, amelyben teljes 5 napi ellátás, szállás bennfoglaltatik. Résztvevők féljeggyel utazhatnak. Budapestről Balatonszárszóra útiköltség oda-vissza 4 pengő 50 fillér. Jelentkezni lehet Soli Deo Gloria Szövetségnél, Kálvin-tér 7. II. 15.

Országszerte öröm fogadta a balatoni református leánytábor gondolatát amely lehetővé teszi, hogy olesó pénzért ne csak diákok mehessenek a Balatonhoz üdülni és jelenlegi kis Magyarország legnagyobb természeti szépségében gyönyörködni, hanem foglalkozásbeli különbség nélkül minden leány résztvehessen egy ilyen táborozás áldásaiban. A résztvevők féljeggyel utazhatnak és napi 2 pengő ellátási díjat fizetnek. Időpont július 16—22. Kérjen meghívót Soli Deo Gloria Szövetségnél, Kálvin-tér 7. II. 15. Budapest.

A németországi tanulmányút mindenféle visszhangot váltott ki. A tanulmányútban elsősorban

fiatalemberek diákok és nem diákok egyformán, továbbá leányok és ifjúsági vezetők vehetnek részt. A tanulmányút indul Budapestről augusztus 2-án reggel és 9 napig tart. Részvételi díj 130 pengő, leányoknak 150 pengő. Útirány: Budapest, Bécs, Salzburg, München, Stuttgart, Nürnberg, Regensburg, Passau, Budapest. Jelentkezni lehet Soli Deo Gloria Egyesületek Szövetségénél, Budapest, IX., Kálvin-tér 7. és a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségénél, Budapest, IX., Üllői-út 29.

Olcso vizsgai jutalomkönyvek!

Dr. Ecsedi István—Bodnár Lajos: Hortobágyi pásztor- és betyárnóták. Dallamokkal. 1 pengő 50 fillér.

Dr. Ecsedi István: Hortobágyi életképek 1 pengő. E két értékes, jó magyarossággal megírt könyv megrendelhető a Szerzőnél. Debrecen, Kollégium.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

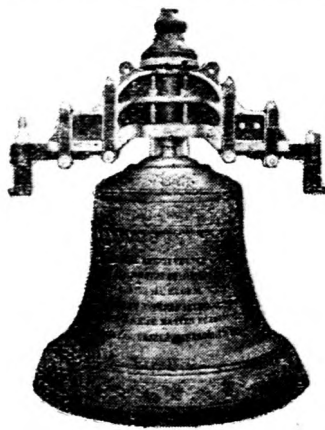
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Lipót 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények, zsír-bödönök, dísznőző-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15—48.

Debrecen város és a Felszántuli ref. egyházker. könyvnyomda-vállalata.

A „MÉLIUSZ“ VIZSGAI JUTALOMKÖNYVEI.

Nem hirdetünk drága és megfizethetetlen műveket!

Tekintse meg az alant következő ifjúsági iratok címeit, szerzőit és főként árait. Kiállítás tekintetében semmi kívánni valót nem hagynak maguk után. Kemény kötésben, a külső fedőlap mindenikén ízléses képpel szeljük azokat.

	Pengő
Gyökös: y Endre: Debreceni meséskönyv	2.—
Halmi János: Csevegő virágok	2.—
Móricz Pál: Hortobágyi legendák	5.—
Uray Sándor: Vizsgai jutalomkönyv	2.—
Avar: Kincses turbán	1:20
Benedek Elek: Ócsike levelei	1:20
„ „ „ újabb levelei	1:20
„ „ „ Pajkos Peti huncutságai	1:20
„ „ „ új huncutságai	1:20
Fábián: A kis Mozart	1:20
„ Zöld elefánt	1:20
Gárdonyi Géza: Zöld erszény	1:20
„ Nevető könyv	1:20
„ „ Mindentudó Gergely bácsi I.	1:20
„ „ „ „ II.	1:20
Grimm: Mesék	1:20
Jaszszkyné: Új otthon	1:20
Kosáryné: Tibi csapata	1:20
„ Tibi a tengeren	1:20
„ Tibi hazajön	1:20
„ Legszébb mesék	1:20
Swift: Gulliver a törpék országában	1:20
„ „ az óriások országában	1:20
Szt okay: A kis ezermester	1:20
Z. Tábori: Világjáró Péter	1:20
Tábori P.: Felfordult világ	1:20
„ „ Békesziget	1:20
„ „ Anit szél úrfi	1:20
Tutsek Anna: Vidám Jankó	1:20
„ „ Tréfás mesék	1:20
„ „ Tündér mesék	1:20
Tóth János: Tiszteletes bácsi meséskönyve	2.—
„ Apróságok nagymeseországából	2.—
Porcsalmy: Boda Katalin	2:40

Minden és bárhol megjelent könyvet beszerez és azonnal szállít a

„Méliusz“
könyvkereskedés
Debrecen